2022. április 7., csütörtök

P9_TA(2022)0124

A jogállamiság és az emberi jogok helyzete a Guatemalai Köztársaságban

Az Európai Parlament 2022. április 7-i állásfoglalása a jogállamiság és az emberi jogok helyzetéről a Guatemalai Köztársaságban (2022/2621(RSP))

(2022/C 434/11)

Az Európai Parlament,

— tekintettel a Guatemaláról szóló korábbi állásfoglalásaira, és különösen az emberi jogok guatemalai helyzetéről szóló, 2019. március 14-i állásfoglalására ([1]),

— tekintettel a Bizottság alelnöke/az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője szóvivőjének 2022. február 11-i nyilatkozatára a jogállamiság guatemalai helyzetéről, valamint a jogállamiság guatemalai romlásáról szóló, 2022. március 23-i nyilatkozatára,

— tekintettel az egyrészről az Európai Unió és tagállamai, másrészről Közép-Amerika közötti társulást létrehozó megállapodásra ([2]) és különösen annak emberi jogi záradékára,

— tekintettel az Európai Unió emberi jogok védelmezőiről szóló iránymutatásaira,

— tekintettel az ENSZ emberi jogi főbiztosának az guatemalai emberi jogi helyzetről szóló, 2022. február 28-i jelentésére,

— tekintettel az ENSZ-főtitkár szóvivőjének tulajdonítható, Guatemaláról szóló, 2022. február 11-i nyilatkozatra,

— tekintettel az Emberi Jogok Amerikaközi Bizottságának (IACHR) 2022. február 22-i nyilatkozatára, amelyben aggodalmát fejezi ki az igazságszolgáltatás függetlenségének újabb megsértése miatt Guatemalában, valamint az IACHR és az ENSZ bírák és ügyvédek függetlenségével foglalkozó különmegbízottjának 2022. március 9-i nyilatkozatára, amelyben sürgeti Guatemalát, hogy garantálja a függetlenséget és pártatlanságot az ország új főügyészének kinevezésekor,

— tekintettel az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára, valamint az ahhoz kapcsolódó emberi jogi ENSZ-egyezményekre és azok fakultatív jegyzőkönyveire,

— tekintettel az ENSZ Polgári és Politikai Jogok 1966. évi Nemzetközi Egyezségokmányára,

— tekintettel Guatemala alkotmányára,

— tekintettel eljárási szabályzata 144. cikkének (5) bekezdésére és 132. cikkének (4) bekezdésére,

A. mivel Guatemala az EU fontos és hasonlóan gondolkodó partnere, amint azt az országnak a közép-amerikai regionális integrációban betöltött kulcsszerepe a Közép-amerikai Regionális Integrációs Rendszer ideiglenes elnöksége révén, az EU–Guatemala kereskedelmi együttműködés növekedése, az ország Ukrajna és Európa iránti szolidaritása és az ukrajnai orosz invázió határozott elítélése, valamint a nemzetközi fórumokon betöltött aktív szerepe, továbbá az Európai Parlament Közép-Amerika országaival fenntartott kapcsolatokért felelős küldöttségének keretében Guatemala brüsszeli nagykövetségével folytatott konstruktív párbeszéd mutatja;

B. mivel 2019-ben a Guatemalai Köztársaság kormánya egyoldalúan úgy döntött, hogy megszünteti a guatemalai büntetlenség elleni nemzetközi bizottság (CICIG) megbízatását, amely 12 évig működött az országban; mivel abban az időszakban, amikor a hatóságok együttműködtek a CICIG-vel, Guatemala folyamatos előrelépést mutatott az emberi jogi és korrupciós ügyek üldözése terén;

([1]) HL C 23., 2021.1.21., 92. o.
([2]) HL L 346., 2012.12.15., 3. o.

2022. április 7., csütörtök

C. mivel azóta Guatemalában folyamatosan zajlik az intézményi kooptáció és a jogállamiság leépítése, a bírák és ügyészek törvényes munkájának szisztematikus akadályozása és zaklatása, lejáratókampányok, letartóztatások és az igazságszolgáltatás szereplőinek megfélemlítése, különösen a CICIG, az Emberi Jogi Ügyészség és a büntetlenség elleni különleges ügyészség (FECI) munkatársai ellen, valamint a civil társadalmi szervezetek és az emberi jogok védelmezői elleni támadások fokozódása és növekedése, illetve kriminalizálása;

D. mivel a magas rangú állami tisztviselőket és üzlettulajdonosokat érintő korrupció és szervezett bűnözés ügyészeit számos büntetőeljárásban kriminalizálták az Igazságügyi Fegyelmi Tanácshoz benyújtott panaszok és a guatemalai Közszolgálati Minisztérium által támogatott előzetes eljárások révén, hogy letartóztassák őket vagy megvonják bírói mentelmi jogukat; mivel riasztó az ilyen, független bírák, ügyészek és ügyvédek elleni eljárások elszaporodása, valamint az azonnali és hatékony válaszlépések és védelmi intézkedések hiánya;

E. mivel a fenyegetések, a zaklatás és az önkényes fogva tartás veszélye miatt több mint 20 bíró jelentette be, hogy biztonsága, testi és lelki épségének védelme, valamint a guatemalai hatóságok általi megtorlás elkerülése érdekében száműzetésbe vonul Guatemalából; mivel Erika Aifán bírónő, Claudia Paz és Thelma Aldana volt főügyészek, valamint Juan Francisco Sandoval, a FECI vezetőjének esete csak néhány példa a guatemalai igazságügyi szereplők elleni zaklatásra;

F. mivel a guatemalai alkotmány 203. cikke hangsúlyozza, hogy az igazságszolgáltatási funkciót kizárólag a Legfelsőbb Bíróság és más, törvényben meghatározott bíróságok gyakorolhatják; mivel nem történt előrelépés a Legfelsőbb Bíróság és a Fellebbviteli Bíróság megüresedett bírói helyeinek betöltése terén; mivel idén az elnök és a Kongresszus három kulcsfontosságú személyt fog kinevezni: a főügyészt, az emberi jogi ombudsmant és a főellenőrt;

G. mivel a Guatemalai Köztársaság új főügyészét 2022 májusában választják meg; mivel a guatemalai alkotmány előírja, hogy a főügyész kinevezése egy jelölőbizottságon keresztül történik, amely a Legfelsőbb Bíróság elnökéből, a jogi karok dékánjaiból, az ügyvédi kamara tagjaiból és a civil társadalom tagjaiból áll; mivel 2021 szeptemberében a Guatemalai Köztársaság főügyészét és az újraválasztásáért induló María Consuelo Porrast, valamint az ügyészség főtitkárát, Angel Pinedát az Egyesült Államok külügyminisztériuma felvette az Engel-listára, mint a korrupciós ügyek büntetőeljárását akadályozó korrupt és antidemokratikus szereplőket; mivel a legfőbb ügyésznek alapvető szerepe van a jogállamiság garantálásában, az emberi jogok védelmében és védelmében, valamint a korrupció és a büntetlenség elleni küzdelemben;

H. mivel az Emberi Jogok Amerikaközi Bizottsága és az ENSZ bírák és bírói méltósággal rendelkezők függetlenségével foglalkozó különmegbízottja több ajánlást tett a főügyész és az ország felsőbírósági bíráinak megválasztására vonatkozó eljárások alkotmányos reformjának végrehajtására a függetlenség és pártatlanság nemzetközi normáival összhangban;

I. mivel a guatemalai kormány erőfeszítéseket tett az átláthatóságot, a korrupció elleni küzdelmet és a büntetlenség elleni küzdelmet előmozdító politikák végrehajtására az Elnöki Korrupcióellenes Bizottság és az Elnöki Béke- és Emberi Jogi Bizottság létrehozása révén, amelyeknek konkrét eredményekkel kell előállniuk;

J. mivel a Transparency International szerint Guatemala az elmúlt 10 év során 59 hellyel esett vissza a Korrupcióérzékelési Indexen, a 91. helyről (2010) a 150. helyre kerülve 180 ország között;

K. mivel a 2022 februárjában hatályba lépett 4-202. számú, a civil szervezetekről szóló törvényként ismert rendelet célja a civil szervezetek tevékenységének korlátozása, a kormányzati felügyelet szigorítása és az adminisztratív követelményeknek nem megfelelő civil szervezetek megszüntetése;

L. mivel a nagy hatalmú bűnszervezetek által alkalmazott erőszak és zsarolás továbbra is komoly probléma Guatemalában, és mivel a bandák által elkövetett erőszak fontos tényező, amely az embereket az ország elhagyására készteti;

M. mivel 2021-ben az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának Hivatala (OHCHR) 103 emberi jogi aktivisták elleni támadást és hat gyilkosságot, valamint 33 újságírók elleni támadást dokumentált; mivel a környezet- és földvédők, az őslakosok és közösségek, valamint a női jogvédők komoly fenyegetéseknek vannak kitéve; mivel az OHCHR kiemeli, hogy az állami és nem állami szereplők egyre gyakrabban élnek vissza a büntetőjoggal az emberi jogok védelmezői és az újságírók ellen, hogy megbüntessék őket vagy akadályozzák őket munkájuk törvényes gyakorlásában;

N. mivel az őslakos népek továbbra is a megkülönböztetés számos formájával, valamint gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségekkel szembesülnek; mivel meg kell erősíteni a közintézmények és az őslakos népek közötti bizalmi kapcsolatot a jogaik védelmét és megvalósítását célzó intézkedések végrehajtása révén, beleértve a szabad, előzetes és tájékozott beleegyezéshez való jogot;

O. mivel a nők és lányok elleni nemi alapú és szexuális erőszak széles körben elterjedt és mélyen gyökerező probléma; mivel 2022. március 8-án a guatemalai kongresszus elfogadta a 18-2022. számú rendeletet, az úgynevezett „élet- és családvédelmi törvényt”, amely minden körülmények között 5 és 25 év közötti börtönbüntetéssel sújtható bűncselekménynek minősíti az abortuszt, és megtiltja a nemi sokszínűség bemutatását és a szexuális nevelést az iskolákban; mivel a nemzeti és nemzetközi szintű többszöri tiltakozást követően az elnök kifejezte szándékát, hogy megvétózza a rendeletet, és 2022. március 15-én a guatemalai kongresszus megszavazta a vitatott törvény visszavonását;

P. vmivel Guatemalában az egyik legnagyobb az egyenlőtlenség, és a régióban az egyik legnagyobb a szegénység, az alultápláltság, valamint az anyai és gyermekhalandóság aránya; mivel Guatemala a krónikus alultápláltság tekintetében a hatodik helyen áll a világon;

Q. mivel az EU továbbra is Guatemala egyik legfontosabb együttműködési partnere, és a fejlesztési együttműködési eszköz programozási időszakában (2014–2020) 152 millió EUR-t különített el, amely az élelmezésbiztonságra, a korrupció elleni küzdelemre, a békére és biztonságra, valamint a versenyképességre fordítandó;

R. mivel Aura Lolita Chávez guatemalai őslakos környezetvédő, az Európai Parlament 2017-es Szaharov-díjának döntőse súlyos támadások, halálos fenyegetések és rágalmak után elhagyta hazáját, és különböző bírósági eljárásokkal néz szembe, ha visszatér Guatemalába; mivel jogi és fizikai biztonságáról gondoskodni kell, ha úgy dönt, hogy visszatér;

1. kifejezi aggodalmát a jogállamiság romlása miatt Guatemalában, valamint a Legfelsőbb Bíróság és a főügyész által azon független bírák, ügyvédek és ügyészek ellenkezdeményezett jogi lépések miatt, akik magas rangú állami tisztviselőkhöz és üzlettulajdonosokhoz kötődő bűnszervezetek ellen folytatnak nyomozást vagy büntetőeljárást;

2. elítéli a korrupciós ügyek üldözésében és a büntetlenség elleni küzdelemben részt vevő igazságügyi szereplők kriminalizálását és fogva tartását, valamint az emberi jogvédők és újságírók elleni lejáró médiakampányokat, fenyegetéseket és zaklatásokat; sürgeti a guatemalai hatóságokat, hogy vessenek véget ezeknek a fellépéseknek, gondoskodjanak a jogállamiság és a hatalmi ágak függetlenségének teljes tiszteletben tartásáról, amelyek a büntetlenség és a korrupció elleni küzdelem kulcsfontosságú elemei;

3. felszólítja a guatemalai hatóságokat, hogy haladéktalanul folytassanak alapos és pártatlan vizsgálatot az igazságügyi tisztviselők és a civil társadalom szereplői elleni fenyegetések, zaklatások és megbélyegző kampányok ügyében, hogy azonosítani lehessen a felelősöket, és hogy illetékes, független és pártatlan bíróság elé állítsák őket;

4. felszólítja a guatemalai hatóságokat, hogy sürgősen hozzák meg a szükséges intézkedéseket a bírák, ügyészek, ügyvédek – beleértve a CICIG volt ügyvédjeit is – és emberi jogi aktivisták, valamint az őrizetbe vett személyek biztonságának és integritásának biztosítására, valamint a tisztességes eljáráshoz való joguk védelmére; sürgeti a hatóságokat, hogy gondoskodjanak azok biztonságos hazatéréséről, akik biztonságukat féltve kénytelenek voltak elhagyni az országot;

5. emlékeztet rá, hogy a guatemalai intézmények keretében a demokratikus értékek, a jogállamiság és az emberi jogok tiszteletben tartásának előmozdítása érdekében elengedhetetlenül szükség van a megerősített és hatékony párbeszéd csatornáira;

6. megerősíti, hogy a bírák kiválasztási és kinevezési folyamatának átláthatónak és részvételi alapúnak kell lennie, és hogy a jelölteket érdemeik és az emberi jogok tiszteletben tartása terén szerzett tapasztalataik alapján kell kiválasztani, a nemzetközi normákkal és a guatemalai alkotmánnyal összhangban; felszólítja a guatemalai hatóságokat, hogy ebben az értelemben garantálják a bírák tisztességes megválasztását, különös tekintettel a főügyész és az emberi jogi ombudsman megválasztására;

7. hangsúlyozza, hogy az olyan korlátozó jogszabályok elfogadása, mint a nem kormányzati szervezetekről szóló törvény, hozzájárulhat az emberi jogok védelmezőinek védelmi rendszerének lebontásához, és erősítheti a büntetlenséget; felszólít e törvények hatályon kívül helyezésére;

8. sürgeti a guatemalai kormányt, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket az emberi jogi jogvédők – köztük a környezetvédők és az újságírók – védelmét szolgáló jogi és rendszabályok megerősítésére, és dolgozzon ki az emberi jogi jogvédők védelmére vonatkozó közpolitikát az Emberi Jogok Amerikaközi Bíróságának 2014-es ítéletével és magának Guatemalának az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa előtt 2018-ban tett kötelezettségvállalásával összhangban; ajánlja, hogy a guatemalai kormány ratifikálja az escazúi megállapodást;

9. üdvözli, hogy a guatemalai hatóságok létrehozták a Korrupcióellenes Elnöki Bizottságot és a Béke és Emberi Jogok Elnöki Bizottságát, amelyek a kormány nemzeti innovációs és fejlesztési tervének alappillérei, és amelyek célja az átláthatóságot, a korrupció elleni küzdelmet és a büntetlenség elleni küzdelmet elősegítő politikák végrehajtása; ösztönzi ezeket a bizottságokat konkrét eredmények elérésére;

10. bátorítja a guatemalai kormányt, hogy az emberi jogok előmozdítása és védelme érdekében az országban továbbra is működjön együtt valamennyi ENSZ- és regionális emberi jogi mechanizmussal; ajánlja a guatemalai kormánynak, hogy észszerű időre hosszabbítsa meg az OHCHR guatemalai mandátumát;

11. üdvözli az EU-tagállamok nagykövetségeinek és az EU guatemalai küldöttségének az emberi jogok védelmezőinek védelmére irányuló intézkedésekkel kapcsolatos fellépését; felhívja a Bizottságot, hogy jelentősen bővítse és aktívabban hajtsa végre a védelmi intézkedéseket, beleértve a kriminalizált emberi jogi jogvédők, különösen a környezetvédelem és a női emberi jogi jogvédők meghallgatásainak megfigyelését, többek között a független civil társadalmi szervezeteknek nyújtott támogatás növelésével;

12. felszólítja az EU-t és tagállamait, hogy a társulási és a politikai párbeszédről és együttműködésről szóló megállapodásokban meghatározott mechanizmusok segítségével határozottan ösztönözzék Guatemalát egy ambiciózus emberi jogi menetrend megvalósítására és a büntetlenség elleni küzdelemre az ország emberi jogi helyzetének javítása érdekében;

13. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak, a Bizottságnak, az Európai Külügyi Szolgálatnak, az EU emberi jogi különleges képviselőjének, a tagállamok kormányainak és parlamentjeinek, az Amerikai Államok Szervezetének, az Euro–Latin-Amerikai Parlamenti Közgyűlésnek, a Guatemalai Köztársaság elnökének, kormányának és parlamentjének, a Közép-Amerikai Gazdasági Integrációs Titkárságnak és a Közép-Amerikai Parlamentnek.